

Довідка

Адаптація учнів 5 класу до умов навчання в основній школі

Відповідно до Концепції НУШ та Державного стандарту базової освіти в 5 класі проведено підготовку вчителів до роботи в 5 класі. На сайті ліцею створено сторінку, на якій розміщено всю інформацію про впровадження Державного стандарту, Типову освітню програму, модельні програми, електронні варіанти підручників, все наявне методичне забезпечення 5 класу НУШ, рекомендації щодо організації адаптаційного періоду. Організовано обговорення на педагогічній раді питання готовності закладу щодо впровадження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти з 1 вересня 2023 р. Забезпечено наступність у роботі 4 та 5 класів. Проведено психолого-педагогічні семінари, тренінги з метою аналізу результатів адаптаційного періоду учнів 5 класу, розроблено і затверджено заходи. Організовано та проведено батьківські збори щодо обговорення особливостей адаптаційного періоду учнів 5-х класів та вироблення спільного плану взаємодії. Підготовлено поради вчителям, батькам, учням щодо переходу до якісного впровадження Державного стандарту. З метою належної організації адаптаційного періоду видано наказ від 01.09.2023 №137, з педагогічними працівниками організовано вивчення особливостей фізичного та психологічного стану дитини при переході у старшу школу.

Урок, де учням дається можливість працювати у власному темпі й здобувати знання у відповідності до рівня навченості, залишається основною, але не єдиною формою організації навчального процесу у 5-му класі. В процесі спостереження за адаптацією вчителів-предметникам рекомендовано ширше застосовувати й інші форми організації навчання: екскурсії, дидактичну або рольову гру, дискусії, практичні роботи. На даному етапі це важливо тому, що учні можуть утратити бажання вчитись: наші п'ятикласники після високого та достатнього рівнів навчальних досягнень у початковій ланці отримують в основній переважно достатній та середній рівні. Це не тому, що в них не сформовані знання, уміння та навички, а через неадаптованість до роботи в умовах урізноманітнення вимог учителів. Під час моніторингу були відвідані уроки вчителів-предметників, перевірені зошити і щоденники учнів, система оцінювання здобувачів освіти, рівень ознайомлення з критеріями оцінювання, їх розуміння, перевірена ефективність виховної роботи класного керівника Мішук В.В. Відвідано батьківські збори. Розклад занять 5 класу відповідає санітарним вимогам (дистанційне навчання відповідно вимог Санітарного регламенту). На початок поточного навчального року в 5 класі навчається 25 учнів.

Відвідані заняття показали, що вчителі-предметники створюють атмосферу доброзичливості на своїх уроках, будують стосунки з учнями з урахуванням їх індивідуальних особливостей, рівня їх готовності до навчальної діяльності. В результаті проведеного моніторингу було встановлено, що всі вчителі-предметники дотримуються єдиних вимог до учнів, передбачених статутом школи, систематично перевіряють виконання домашніх завдань, перевіряють зошити, відмічають відсутніх на уроці учнів, дотримуються вимог орфографічного режиму та критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів. Проте кількість домашніх завдань з математики, української мови необхідно унормувати.

Відомо, що успішність школяра залежить від рівня сформованості загальнонавчальних умінь і навичок. Серед них варто особливо виділити загальномовленнєві, рівень опанування яких сприяє культурі мовлення та слухання. Коли людина не спить, вона присвячує читанню, письму, слуханню, розмові - чотирьом основним різновидам мовленнєвої діяльності. Мовлення - один з найважливіших показників культури людини, її інтелекту. Розвинене мовлення є основою розумової діяльності, воно забезпечує справжні успіхи школярів у навчанні. Саме на розвиток мовлення, підвищення рівня мовленнєвої культури п'ятикласників вчителям-предметникам варто звернути увагу всім вчителям-предметникам. Вчитель української літератури Міщук В.В., вчитель історії Туринська Н.П. навчають аналізувати, класифікувати, узагальнювати, систематизувати навчальний матеріал, міркувати вголос. Тільки такий цілеспрямований підхід веде до розвитку повноцінного мовлення.

Вчителі-предметники застосовують формувальне оцінювання, самооцінювання та взаємооцінювання. В період вересня-жовтня було здійснено здобувачів освіти 5 класу. здійснювався (рішення педради від 31.08.2023 №1).

На уроках зарубіжної літератури, українська мова і літератури, історії України, пізнаємо природу, здоров'я, безпеки та добробуту відзначається чітка організація навчальної діяльності учнів, протягом всього уроку зберігається висока ефективність навчання, матеріал викладається цікаво і доступно, учні активні, методи роботи сучасні, уроки ілюстровані, виклад матеріалу у супроводі презентацій, таблиць. Вчителі організовують освітній процес на засадах компетентнісного підходу. Розроблені завдання компетентнісного змісту, формуються ключові компетентності.

В 5 класі організовуються ранкові зустрічі.

Успішність самореалізації здобувачів освіти тісно пов'язана з мікрокліматом в учнівському колективі. Важливо, щоб вчителі-предметники створювали ситуації, які б дозволяли підлітку проявляти ініціативу, мати право на помилку, на власну думку, брати участь у спільній діяльності, працювати в умовах альтернативи, вибору, створювати демократичну, неавторитарну атмосферу навчання, тобто потрібно в I семестрі приділити максимум уваги

формуванню учнівського колективу, відпрацюванню правил його функціонування. Це може зробити тільки класний керівник через різноманітні форми позакласної виховної роботи, можливо, із залученням батьків, старшокласників. Класний керівник Міщук В.В. працює над виробленням системи виховної роботи з класом і з батьками учнів, використовує у своїй роботі форми і методи, які сприяють згуртуванню колективу, розкриттю індивідуальних особливостей дітей. Адаптація учнів до різних вчителів проходить добре, але об'єктивні зміни у пізнавальній сфері дітей призвели до уповільнення темпу навчальної діяльності.

Учні 5 класу залучені до спортивних гуртків та гуртка вокального співу.

Рекомендації:

Поради класному керівнику

5-го класу щодо успішної адаптації учнів

- проявляти доброзичливе ставлення, підтримку;
- реалізовувати демократичний стиль керівництва;
- не висувати на початку року великих вимог до дітей, пам'ятати різницю між п'ятикласниками та іншими учнями середньої школи;
- намагатись, щоб заняття викликали в учня позитивні переживання, позитивне емоційне ставлення до навчального предмету;
- орієнтувати дітей на вироблення об'єктивних критеріїв успішності і неуспішності, прагнення перевірити свої можливості і знаходити (за допомогою дорослих) шляхи подальшого їх розвитку і вдосконалення;
- допомогти учням із низьким соціальним статусом в класному колективі відчувати себе потрібними і бажаними в класі;
- проводити відповідні класні години для покращення неформальних відносин між дітьми з використанням активних форм роботи;
- залучати до позакласної роботи, групових заходів, щоб вони більше спілкувалися;
- на позакласних заходах давати можливість проявити себе з кращої сторони;
- звертати увагу однокласників на успіхи цих дітей у тому, що в них виходить

Працюйте над формуванням колективу через різноманітні доручення, змінюючи групи.

- Розвивайте почуття колективізму через спільну турботу про престиж класу (зовнішній вигляд, успіхи в навчанні, максимальна участь у святах, естафетах, конкурсах).
- Пріоритет віддавайте індивідуальній роботі (спостереження, бесіди, анкетування, доручення).

- Уникайте «гострих» кутів, проявляйте стриманість, терплячість.
- Пам'ятайте: діти потребують ласки, ніжності, співучасті, турботи.
- Вчасно й мудро підтримуйте дитячу активність.
- Не забувайте: формування класного, батьківського колективу не менш важливе, ніж дитячого. Ретельно готуйтеся до батьківських зборів, проводьте сімейні вечори, активно залучайте батьків і вчителів-предметників до життя класу.

Пам'ятка вчителям, які викладають у 5-у класі

- Відвідайте уроки в 4-му класі. Придивіться до своїх майбутніх учнів. Познайомтеся з методикою викладання в початкових класах.
- Опрацюйте спеціальну психолого-педагогічну літературу.
- Пам'ятайте: легше з першого уроку викликати до себе довіру, любов дитини, ніж потім подолати недовіру.
- Не змінюйте різко методи роботи, використовуйте ігровий матеріал, інструктажі, пам'ятки, алгоритми, картки-опори, зразки виконання.
- Протягом уроку та додому давайте конкретні доступні завдання й домагайтесь їх чіткого виконання.
- Щоденно перевіряйте письмові роботи учнів, домагайтесь систематичної роботи над помилками.
- Ретельно обміркуйте заходи та прийоми розвитку мислення, усного та писемного мовлення учнів. Розробіть відповідний роздавальний матеріал.
- Забезпечуйте систематичне повторення.
- Уникайте перевантаження дітей.
- Відвідайте уроки колег, які викладають у 5-х класах

2.Актуальність проблеми адаптації учнів 5-х класів щодо навчання в основній школі (класний керівник)

Перехід з початкової в середню ланку школи є переломним, кризовим періодом у житті кожного школяра. Практично будь-який вчитель скаже, що початок 5 класу - складний етап, і не тільки для дитини, а й для вчителів, і для батьків. Багаторічні спостереження педагогів та шкільних психологів свідчать про те, що перехід з початкової школи в середню неминуче пов'язаний зі зниженням успішності, хоча б тимчасовим. Учням, які звикли до певних порядків початкової школи, необхідний час, щоб пристосуватися до нового темпу і стилю життя. Для 5-класника, що приходить у школу 1 вересня, все виявляється новим. Період адаптації до нових умов навчання, який переживають п'ятикласники на початку навчального року, багато в чому схожий з тим, який був характерний для початку навчання в першому класі:

- Різка зміна умов навчання;
- У розкладі з'явилися назви незнайомих предметів.
- І найголовніше— кожний предмет веде новий вчитель.

- Різноманітність і якісне ускладнення вимог, що пред'являються до школяра різними вчителями;
 - Зміна позиції «старшого» у початковій школі на «самого маленького» в середній.

Все це є досить серйозним випробуванням для психіки школяра.

Труднощі не обмежуються рамками навчального процесу, а так само пов'язані з організацією життя в школі в цілому і психологічною атмосферою в сім'ї. Підстав для такого твердження більш ніж достатньо:

- стан дітей в цей період з педагогічної точки зору характеризується низькою організованістю, іноді недисциплінованістю;
- зниженням інтересу до навчання та його результатами;
- зниженням самооцінки;
- високим рівнем ситуативної тривожності.

Це означає, що збільшується число дітей, що зазнають значних труднощів при навчанні та адаптації до нових умов організації навчального процесу. Для них особливо важлива правильна організація адаптаційного періоду при переході з початкової школи в середню ланку.

Період адаптації до нових правил і вимог може займати в дитини від одного місяця до цілого року. У цей час може спостерігатися і деякий спад успішності, так як діти скоріше зайняті вивченням форми, ніж змісту навчальної діяльності. Деякі діти в силу своїх психологічних особливостей не готові до подібної самостійності – поєднувати навчальні та організаційні сторони шкільного життя:

- вони відчують розгубленість,
- весь час плутають і забувають,
- не можуть зосередитись на навчанні.
- деякі діти настільки звикли до постійного контролю з боку дорослих, що не здатні самостійно організувати власне шкільне життя.
- уповільнюється темп їхньої діяльності;
- виконання певних видів робіт потребує більше часу;
- діти частіше відволікаються;
- можуть бути роздратованими, неуважними;
- можуть неадекватно реагувати на зауваження тощо.

Це, як наслідок, може бути причиною зниження рівня навчальних досягнень, втрати мотивації до навчання, породжувати **конфліктні ситуації** між однолітками та дорослими. Водночас досить часто у школярів цієї групи проявляється так зване «**почуття дорослості**»: діти потребують поваги та самостійності, серйозного та довірливого ставлення до них з боку дорослих. Якщо ж основна школа не пропонує учням засобів реалізації їх почуттів

дорослості, то в підлітків формується установка на вчительську несправедливість і необ'єктивність.

Труднощі шкільного життя при переході в основну школу

- збільшення навчального навантаження;
- зміна режиму дня;
- збільшення часу на підготовку домашніх завдань.
- зміна кількості навчальних предметів, вчителів
- відмінність вимог з боку вчителів-предметників;
- зміна стилю спілкування вчителів з дітьми.

Спостереження за учнями, спілкування з ними в цей період показує, що вони дуже розгублені, не можуть зрозуміти, як будувати стосунки з педагогами, які вимоги обов'язкові для виконання, до школяра вперше пред'являється багато вимог з боку багатьох людей. На п'ятикласника обрушується потік інформації з незрозумілими для нього словами, термінами.

Про труднощі адаптації можуть свідчити такі ознаки:

- Втоmlений, стомлений зовнішній вигляд дитини.
Небажання дитини ділитися своїми враженнями про проведений день.
Прагнення відвернути дорослого від шкільних подій, переключити увагу на інші теми.
Небажання виконувати домашні завдання.
Негативні характеристики на адресу школи, вчителів, однокласників.
Скарги на ті чи інші події, пов'язані зі школою.
Неспокійний сон.
Труднощі ранкового пробудження, млявість.
Постійні скарги на погане самопочуття.

Успішність адаптації молодшого підлітка залежить не тільки від інтелектуальної готовності, але й від того, наскільки добре він вміє налагоджувати відносини і спілкуватися з однокласниками та педагогами, дотримуватися шкільних правил, орієнтуватися в нових ситуаціях.

Ознаки успішної адаптації:

- задоволеність дитини процесом навчання;
- дитина легко справляється з програмою;
- ступінь самостійності дитини при виконанні нею навчальних завдань, готовність вдатися до допомоги дорослого лише ПІСЛЯ спроб виконати завдання самому;
- задоволеність міжособистісними стосунками з однокласниками і вчителем.

Поради батькам п'ятикласників

1. Якщо Вас щось турбує в поведінці дитини, якомога швидше зустріньтеся і обговоріть це із класним керівником.

2. Якщо в родині відбулися події, що вплинули на психологічний стан дитини, повідомте про це класного керівника. Саме зміни в сімейному житті часто пояснюють раптові зміни в поведінці дітей.

3. Цікавтеся шкільними справами, обговорюйте складні ситуації, разом шукайте вихід із конфліктів.

4. Не слід відразу ослаблювати контроль за навчальною діяльністю дитини, якщо в період навчання в початковій школі вона звикла до контролю з вашого боку. Привчайте дитину до самостійності поступово: вона має сама збирати портфель, телефонувати однокласникам і дізнаватися про уроки, тощо.

5. Внутрішній світ дитини ще нестабільний, тому батькам не слід залишати своїх дітей без нагляду. Підліток дуже вразливий і легко піддається впливам як позитивним, так і негативним.

6. У батьках підлітки хочуть бачити друзів і радників, а не диктаторів.